

Taalleesland tweede editie

Kerdoelanalyse SLO

Mei 2011

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

© 2011 SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Enschede

Alle rechten voorbehouden. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te verveelvoudigen.

Informatie

SLO

Afdeling: Kenniscentrum Leermiddelen

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 666

Internet: www.leermiddelenplein.nl

E-mail: leermiddelenplein@slo.nl

1. In hoeverre wordt aan de kerndoelen (versie 2006) voldaan?

1.1 Toelichting

Bij het analyseren van de methoden Nederlandse taal op de kerndoelen is door SLO uitgegaan van de versie herziening 2006. Een aspect van de kerndoelen dat in dit instrument (nog) buiten beschouwing is gelaten, is het cumulatieve karakter van deze generatie kerndoelen. Ook de andere vakgebieden bevatten kerndoelen die mogelijk relevant zijn voor Nederlandse taal. Deze doelen zijn niet opgenomen in het instrument.

Daarnaast dient een opmerking te worden gemaakt met betrekking tot de beperking binnen het instrument kerndoelen Nederlandse taal. Er is bij dit instrument aangesloten bij de werkwijze die binnen SLO gebruikelijk is voor kerndoelanalyse. Onderzocht wordt óf de kerndoelen in de methode aan de orde komen. De mate waarin onderwerpen en vaardigheden uit de kerndoelen aan de orde komen, wordt niet onderzocht.

1.2 Kerndoelen Nederlandse taal

De overheid heeft voor het vak Nederlandse taal twaalf kerndoelen (herziening 2006) geformuleerd, verdeeld over drie domeinen.

Mondeling taalonderwijs

- 1 De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.
- 2 De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.
- 3 De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend is van karakter en leren met argumenten te reageren.

Schriftelijk taalonderwijs

- 4 De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
- 5 De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies zoals: informeren, instrueren, overtuigen en plezier verschaffen.
- 6 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.
- 7 De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.
- 8 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.
- 9 De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

Taalbeschouwing, waaronder strategieën

- 10 De leerlingen leren bij de doelen onder 'mondeling taalonderwijs' en 'schriftelijk taalonderwijs' strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.
- 11 De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin een onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden. De leerlingen kennen: regels voor het spellen van werkwoorden; regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden; regels voor het gebruik van leestekens.
- 12 De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken

1.3 Analyseresultaten kerndoelen

Met betrekking tot de nieuwe kerndoelen (herziening 2006) voldoet de methode **Taalleesland tweede editie** (uitgeverij ThiemeMeulenhoff) aan tien van de twaalf kerndoelen Nederlandse taal volledig.

Aan kerndoel 2 voldoet de methode grotendeels. In dit kerndoel staat het zich leren uitdrukken naar vorm en inhoud in verschillende gespreksituaties centraal. In de methode is aandacht voor gespreksinhoud en voor vorm bij taalproductie. Ook komen verschillende gespreksituaties voor, met name informatie geven en vragen, verslag uitbrengen, uitleg geven en discussiëren. In het kerndoel wordt ook expliciet het instrueren (geven van instructie) genoemd. Dit ontbreekt echter in de methode.

Aan kerndoel 10 voldoet de methode gedeeltelijk. Bij dit kerndoel gaat het om het herkennen, verwoorden, gebruiken en beoordelen van strategieën op het gebied van luisteren, spreken, lezen en schrijven. Bij spreken en lezen komen alle onderdelen aan de orde. Bij luisteren is wel het herkennen, gebruiken en beoordelen van strategieën aangetroffen maar het verwoorden niet. Bij schrijven komt het herkennen en gebruiken van strategieën wel voor in de methode; het verwoorden en beoordelen van schrijfstrategieën ontbreekt.

2. In welke kerninhouden worden de kerndoelen in de methode uitgewerkt?

2.1 Toelichting

Om aan te kunnen geven op welke wijze methoden de kerndoelen concretiseren is door SLO een nadere uitwerking van de kerndoelen in kerninhouden (indicatoren en specificaties) gemaakt. Bij de uitwerking is ook de tekst van de karakteristiek bij het vakgebied meegenomen. De kerndoelen Nederlands zijn door SLO vertaald in drieëntwintig indicatoren en vervolgens verder uitgewerkt in (deel)specificaties. Er is getracht deze zo zorgvuldig mogelijk te formuleren. Deze uitwerking is gemaakt in overleg met de Inspectie van het Onderwijs.

2.2 Overzicht van aangetroffen kerninhouden

In de tabel is aangegeven welke specificaties in de methode *Taalleesland tweede editie* aan de orde komen en welke niet.

Legenda:

- A = analyseresultaat
- = aanwezig
- ▣ = gedeeltelijk aanwezig
- = niet aanwezig
- n.v.t. = niet van toepassing.

Domein: Mondeling taalonderwijs			
<i>Kerndoel</i>	<i>Indicator SLO</i>	<i>Specificatie SLO</i>	A
1. De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.	1.1 Verwerven van informatie uit gesproken taal	1.1.1 Luisteren naar verschillende soorten teksten	■
		1.1.2 Herkennen van verschillende soorten teksten	■
	1.2 Gestructureerd weergeven van informatie	1.2.1 Samenvattend navertellen	■
		1.2.2 Aantekeningen maken	■
		1.2.3 Schematisch weergeven	■
1.2.4 Samenvatting schrijven	■		
2. De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren	2.1 Naar vorm en inhoud mondeling uitdrukken	2.1.1 Spreken in verschillende gesprekssituaties	▣
		2.1.2 Aandacht voor gespreksinhoud	■
		2.1.3 Deelnemen aan verschillende gespreksvormen	■
		2.1.4 Aandacht voor vorm bij taalproductie	■

Domein: Schriftelijk taalonderwijs			
<i>Kerndoel</i>	<i>Indicator SLO</i>	<i>Specificatie SLO</i>	<i>A</i>
3. De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren	3.1 Beoordelen van informatie	3.1.1 Kritisch luisteren	■
		3.1.2 Vormen van oordeel	■
	3.2 Beargumenteren van eigen oordeel	3.2.1 Eigen mening onderbouwen met argumenten	■
4. De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.	4.1 Achterhalen van informatie in informatieve en instructieve teksten	4.1.1 Kennis hebben van informatieve teksten en/of bronnen	■
		4.1.2 Kennis hebben van instructieve teksten en/of bronnen	■
		4.1.3 Gericht naar informatie zoeken	■
		4.1.4 Het selecteren van informatie	■
5. De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.	5.1 Naar inhoud en vorm teksten schrijven met verschillende functies	5.1.1 Schrijven van teksten met verschillende functies	■
		5.1.2 Aandacht voor tekstinhoud	■
		5.1.3 Aandacht voor vormaspecten	■
6. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.	6.1 Ordenen van informatie en meningen	6.1.1 Informatie ordenen bij instructieve teksten	■
		6.1.2 Informatie ordenen bij systematisch geordende bronnen	■
		6.1.3 Feiten van meningen onderscheiden	■
7. De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.	7.1 Informatie en meningen vergelijken	7.1.1 Kritisch lezen	■
		7.1.2 Informatie en meningen met elkaar vergelijken	■
	7.2 Informatie en meningen beoordelen	7.2.1 Teksten op waarde (betrouwbaarheid) beoordelen	■
		7.2.2 Vormen van oordeel	■
8. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.	8.1 Ordenen van informatie en meningen bij het schrijven van zakelijke teksten	8.1.1 Schrijven van verschillende soorten teksten	■
		8.1.2 Ordenen van informatie en meningen	■
	8.2 Aandacht voor het verzorgen van de tekst	8.2.1 Verzorgen van een tekst m.b.t. spelling	■
		8.2.2 Verzorgen van een tekst m.b.t. zinsbouw	■
		8.2.3 Verzorgen van een tekst m.b.t. bladspiegel, beeldende elementen en kleur	■
8.2.4 Verzorgen van een tekst m.b.t. handschrift	■		

Kerndoel	Indicator SLO	Specificatie SLO	A
9. De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.	9.1 Het ontwikkelen van een positieve lees- en schrijffattitude	9.1.1 Positieve leesattitude	■
		9.1.2 Positieve schrijffattitude	■
Domein: Taalbeschouwing, waaronder strategieën			
10. De leerlingen leren bij de doelen onder 'mondeling taalonderwijs' en 'schriftelijk taalonderwijs' strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.	10.1 Luisterstrategieën	10.1.1 Herkennen	■
		10.1.2 Verwoorden	□
		10.1.3 Gebruiken	■
		10.1.4 Beoordelen	■
	10.2 Spreekstrategieën	10.2.1 Herkennen	■
		10.2.2 Verwoorden	■
		10.2.3 Gebruiken	■
		10.2.4 Beoordelen	■
	10.3 Leesstrategieën	10.3.1 Herkennen	■
		10.3.2 Verwoorden	■
		10.3.3 Gebruiken	■
		10.3.4 Beoordelen	■
	10.4 Schrijfstrategieën	10.4.1 Herkennen	■
		10.4.2 Verwoorden	□
		10.4.3 Gebruiken	■
		10.4.4 Beoordelen	□
11. De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden. De leerlingen kennen • regels voor het spellen van werkwoorden; • regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden; • regels voor het gebruik van leestekens.	11.1 Het onderscheiden van zinsdelen	11.1.1 Onderwerp	■
		11.1.2 Persoonsvorm	■
		11.1.3 Werkwoordelijk gezegde	■
	11.2 Toepassen van regels rond spelling van werkwoorden	11.2.1 Herkennen van werkwoordsvormen	■
		11.2.2 Toepassen van regels	■
	11.3 Toepassen van regels rond spelling van andere woorden dan werkwoorden	11.3.1 Hoofregel van de beschaafde uitspraak	■
		11.3.2 Regels voor de verenkelling van klinkers	■
		11.3.3 Regels voor de verdubbeling van medeklinkers	■
		11.3.4 Verlengingsregel	■
		11.3.5 Regels voor de tussenklanken in samenstellingen	■
		11.3.6 Invloed van de plaats van de klemtoon op de schrijfwijze van een woord	■
		11.3.7 Correct spellen van leenwoorden	■
		11.3.8 Herkennen van grammaticale functies van woorden die van invloed zijn op spelling	■

<i>Kerndoel</i>	<i>Indicator SLO</i>	<i>Specificatie SLO</i>	<i>A</i>
	11.4 Het gebruik van leestekens	11.4.1 Punt	■
		11.4.2 Komma	■
		11.4.3 Vraagteken	■
		11.4.4 Uitroepteken	■
		11.4.5 Dubbele punt	■
		11.4.6 Puntkomma	■
		11.4.7 Aanhalingstekens	■
		11.4.8 Hoofdletters	■
12. De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken	12.1 Verwerven van een adequate woordenschat	12.1.1 Algemeen (dagelijkse woordenschat)	■
		12.1.2 Schooltaalwoorden	■
		12.1.3 Woorden ten behoeve van het reflecteren op taal	■
	12.2 Het gebruiken van strategieën voor het begrijpen van onbekende woorden.	12.2.1 Afleiden van woordbetekenissen	■
12.2.2 Onthouden van nieuwe woorden		■	

